

Piirteitä panssarijoukkojen organisaation ja käyttötapojen kehityksestä toisen maailmansodan aikana

SUUNTAVIHOJA TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Kirjoittanut yleisesikuntamajuri M Frick

Sodan sanotaan alkavan siitä mihin edellinen päättyi. Panssarijoukkojen kohdalla sanonta pitää täsmälleen paikkansa. Vaikka panssariase ensimmäisessä maailmansodassa alun perin syntyi pääasiassa viimeisten 200 metrin voittamiseksi, tähtäsivät liittoutuneiden panssarijoukkojen käyttösuunnitelmat jo vuotta 1919 varten suurpiirteiseen operatiiviseen käyttöön. Kaksikymmentä vuotta myöhemmin v 1939 starttasivat saksalaisten panssaridivisioonat vuoden 1919 henkisistä lähtökuopista, joskaan ei kohti Reiniä vaan Veikseliä. Asiantuntijat, jotka olivat unohtaneet omat v:n 1919 suunnitelmansa, olivat ällistyneitä. Kun saksalaiset uusivat näytöksensä Ranskassa, Jugoslaviassa ja Kreikassa ja pian sen jälkeen saavuttivat pääasiassa panssarijoukkojensa nopean etenemisen johdosta sotahistorian suurimpia tuhoamisvoittoja Venäjällä, heräsi koko maailman mielenkiinto Hitlerin panssarijoukkoja kohtaan. Hyvin avomielisesti saksalainen propaganda mm Glückhafe Strategiessa tyydytti ihmettelevän maailman pahimman taktillisen uteliaisuuden. Sota jatkui. Samalla kun saksalaisten panssarijoukkojen vauhti alkoi tyrehtyä Venä-

jällä, elätti Rommel salamavoitoillaan saksalaisten panssarijoukkojen mainetta Afrikassa, kunnes Stalingrad Venäjällä ja El Alamein Afrikassa päättivät saksalaisten panssarijoukkojen hegemonian v 1943. Tuhansin määrin tuotetut panssarivaunut ilmestyivät vähitellen liittoutuneiden eri rintamille. Jalkaväki sai verratonta tukea yhä lisääntyviltä taktillisilta panssarivaunujoukoilta. Liittoutuneiden sodan aikana perustettu operatiivinen panssariase kärsi kuitenkin alemmuuden tunnetta sotavuosien jatkuessa, sillä saksalaisten kaltaisia nopeita voittoja ei saavutettu. Vasta sodan loppuvaiheessa 1944—45 vavahdutti Pattonin 3. Armeija lännessä ja mm Malinovskin panssariarmeija idässä nopealla etenemisellä yleisön huomiota riistäen saksalaisten yksinoikeuden nopeihin panssarivoittoihin.

Samalla kun suuri yleisö sodan viime kokemusten rohkaisemana näkee panssariaseessa edelleenkin nopeitten voittojen välikappaleen, herää kriittinen yleisö tarkastelemaan näiden voittojen syitä ja seurauksia.

I PIIRTEITÄ PANSSARIJOUKKOJEN TOIMINNASTA TOISEN MAAILMANSODAN AIKANA

A. SAKSA

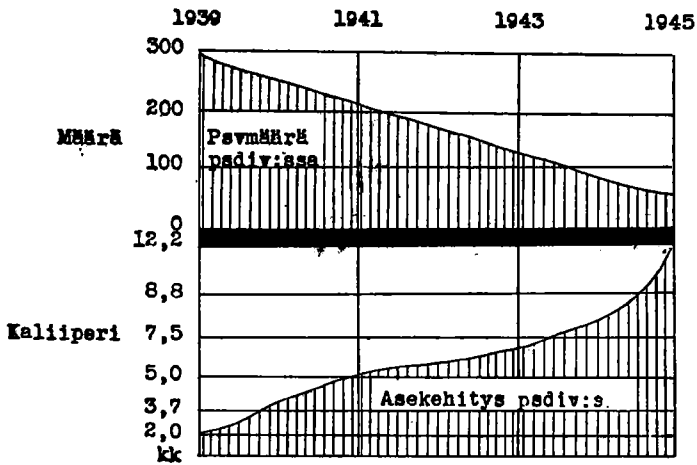
Koska toisen maailmansodan suurvalloista Saksan panssarijoukkojen taktiikka ja toimintaperiaatteet olivat perustavaa laatua, käsitellään ne ensiksi.

Operatiivisen panssariaseen perusyhtymänä oli panssaridivisioona. Sodan päättymiseen saakka yhdistivät saksalaiset panssaridivisioonia ja moottoroituja divisioonia (myöhemmin Panssarikrenatööridivisioona) panssariarmeijakunniksi ja edelleen panssariarmeijoiksi. V 1944 tapaamme saksalaisilla myös itsenäisiä panssariprikaateja. Sodan lopulla muodostetut panssariarmeijakunnat (Gross Deutschland, Hermann Göring, Feldherrnhalle) olivat hätäratkaisuja ja käsittivät vain yhden heikon panssari-rykmentin, yhden panssarikrenatöörirykmentin sekä tykistöryk-

mentin kaikkien huoltojoukkojen, raskaan tykistön ja raskaiden panssarivaunujen (Tiikeri ja Pantteri) ollessa armeijakuntajoukkoja. Lukuun ottamatta ns Panzerlehr-divisioonina, joissa panssarijalkaväellä oli panssaroidut ja osittain telavetoiset miehistönkuljetusvaunut, liikkui panssarijalkaväki muissa panssaridivisiooissa etupäässä kuorma-autoissa.

Taktillisia panssarivaunujoukkoja, siis jalkaväkeä tukevia panssarivaunuja, saksalaisilla oli vähäisessä määrin heikolla sotasaaialkaluštolla varustettuna (mm Pohjois-Suomi), mutta niiden toiminta oli improvisaationomaista.

Panssarivaunukalusto oli koko sodan ajan parempaa kuin länsiliittoutuneiden, mutta erityisesti venäläisten päätyypin T-34 ansiosta heikompaa kuin venäläinen kalusto vuodesta 1941 lähtien. Erityisesti on todettava saksalaisten joustava ja nopea reagointi yleisessä panssarivaunutykkien kaliiperikilpailussa niin, että he samoja vaunun alustoja käyttäen pystyivät jatkuvasti suurentamaan panssarivaunutykkien kaliipereita ja olemaan vastustajiensa edellä tykkien kantomatassa ja panssarinläpäisyssä. Erityisesti Afrikan, mutta myös Venäjän kauaskantavaa tulta suosivassa ympäristössä tällä seikalla oli suorastaan ratkaiseva merkitys. Mitä tulee käytettävissä olleisiin panssarivaunumääriin olivat saksalaiset liittoutuneisiin nähden koko sodan ajan alakynnessä, mutta pystyivät sodan alussa keskitetyimmän organisaationsa ansiosta yleensä saavuttamaan ratkaisutaistelussa selvän ylivoiman. Panssaridivisioonan panssarivaunumäärät pienuivat jatkuvasti sodan kuluessa, mutta samassa suhteessa todetaan vaunujen aseistuksen tehon lisääntyneen (kuva 1).

Kuva 1

Ohjesäännöissä mainituista ja käytännössä toteutetuista panssaridivisioonan käyttöperiaatteista mainittakoon:

- Panssaridivisioonan nopeuden täydellinen hyväksi käyttäminen edellyttää, että se suunnataan hyvin, tarpeeksi kanto-kykyisin silloin varustetuille teille, jotka on pidettävä muista joukoista vapaina.
- Painopiste muodostetaan sinne, missä on panssarivaunuille sopiva maasto ja suotuisat taisteluedellytykset.
- Johdon tehtävänä on saattaa kaikki divisioonan aseet vaikuttamaan panssarivaunuhyökkäyksen tukemiseksi.
- Ohjesäännön ehkä hallitsevin sanonta on: Panssaridivisioonan hyökkäys on ratkaistava panssariprikaatin (panssarirykmentin) kootulla (geschlossen) hyökkäyksellä (Guderian: "Klotzen — nicht kleckern" = nuijia — ei naputella.)
- Poikkeuksena kootusta hyökkäyksestä ohjesääntö suosittelee eri taisteluvälineitä ja aselajeja käsittävien taisteluosastojen tilapäistä muodostamista erikoistapauksissa.
- Yllätyksen ratkaisevaa merkitystä korostetaan useissa ohjesäännön kohdissa.

Mainitut periaatteet tähtäävät panssaridivisioonan iskukykyisimmän ja nopeimman elementin — sen panssarivaunuosan — hyökkäyksen keskitettyyn, nopeaan ja yllättävään toimintaanpanoon. Toinen elementti, jalkaväkiosa, palvelee muiden ase-lajien ohella pääasiassa panssarivaunuosan taisteluedellytyksiä. Periaate on selvästi yksipuolinen, mutta tehokas siellä, missä maasto ja vastustajan toimenpiteet antavat siihen mahdollisuuksia.

Päätökijöitä panssarijoukkojen menestyksellisessä toiminnassa on ollut saksalaisten panssariasiantuntijoiden mukaan (mm Guderian, Thoma, Manteuffel):

1. Panssarijoukkojen yhdistäminen suuriksi operatiivisiksi yhtymiksi ja niiden keskitetty käyttö ratkaisevissa suunnissa pyrkien yllätykseen (Sedan, Don, Afrikan panssarioperaatiot).
2. Pyrkimys äärimmäiseen nopeuteen kaikissa liikkeissä keskittämisestä ja ryhmittymisestä lähtien, mutta erityisesti murron jälkeen. Koulutuksessa tätä päämäärää on tehostanut suurehkoissakin puitteissa suoritettu drillimäinen koulutus (esim viestitoimintaharjoitukset panssaridivisioonan puitteissa).
Kenraali Manteuffel toteaa, että drilli on Fredrik Suuren päivistä ollut tärkeänä tekijänä saksalaisten voitoissa, ja sanoo näin olevan tulevaisuudessakin kaikista psykologisista koulutusvirtauksista huolimatta. ”Drilli voi hienostua ja muuttaa muotojaan, mutta se ei saa hävitä.”
3. Kaikkien voimien keskittäminen murtokohtaan yhteistoinnassa pommitus- ja rynnäkkölennostojen kanssa. Paikallisen ilmanherruuden saavuttamista murtovaiheessa pidettiin välttämättömänä. Sodan jatkuessa tämä ei ollut saksalaisille mahdollista. Rommel lausui El Alameinin saksalaisen hyökkäysvaiheen päätyttyä: ”Brittien ilmaylivoi-
ma heitti tuuliin kaikki meidän operatiiviset ja taktilliset menettelytapamme, joita tähän asti niin menestyksellisesti oli noudatettu. Niitä ei kerta kaikkiaan voida soveltaa. Anglo-amerikkalainen lentoase on oleva ratkaiseva tekijä kaikissa tulevilla taisteluissa.”

4. Murron jälkeinen menestyksen hyväksi käyttäminen eteneväällä vuorokaudet ympäri teitä pitkin pyrkimällä yllätykseen syvällä selustassa. — Nopeat, sivustoilta heikosti varmistetut kiilat olivat Venäjällä useita satoja kilometrejä pitkiä. Jos asetamme 5 panssaridivisioonan poraaman Sedanin—Dunkerquen kiilan oman karttamme mittoihin, niin hyökkäys Haminasta Vaasaan 60 km leveällä kaistalla vastaisi tätä suoritusta.
5. Riittämätön panssarintorjunta vihollisen puolella ja oma ylivoimaisuus ilmassa.
6. Vihollisen selustan riittämättömät puolustusvalmistelut.
7. Johtajien silmiinpistävän edessä olevat komentopaikat, niin että "satulakäskyt" ovat mahdolliset. Saksalaiset panssari-kenraalit korostavat, kuinka turmiollista on käskää etukäteen muuta kuin toiminnan suuntaviivat. Panssaridivisioonan komentajan on oltava edessä ja "johdettava yhtymäänsä taktillisesti, mutta ajateltava operatiivisesti" voidakseen jatkuvasti ja silmänräpäyksellisesti tarpeen tullen tarjota armeijakunnalle mahdollisuuksia tilanteen kehittämiseen reserveillä, lentojoukkojen suorituksilla tms. Toisaalta on ymmärrettävää korkeittenkin panssarijohtajien hyvät mahdollisuudet puuttua taktilliseen johtamiseen, kun koko divisioona maaston avonaisuuden vuoksi esim Venäjällä ja Afrikassa on usein ollut yhdellä katseella hallittavissa. Ainakin Afrikan sotatoimien hirvittävän suuri divisioonan komentajien tappioprosentti osoittanee, että korkeatkin panssarijohtajat ovat todella olleet edessä.
8. Hyvät radioyhteydet ja yksinkertaisesti salattu lyhyt käsky-kieli (Guderian oli alkuaan viestiupseeri).
9. Nopeasti liikkuva ja hyvin etupainoinen huoltoryhmitys. Divisioonat kuljettivat itse poltto- ja voiteluaineita 200 km:n etenemistä varten, ja täydennystä voitiin saada laskuvarjopudotuksilla. Elintarvikkeita divisioonilla oli 7 päivää var-ten.

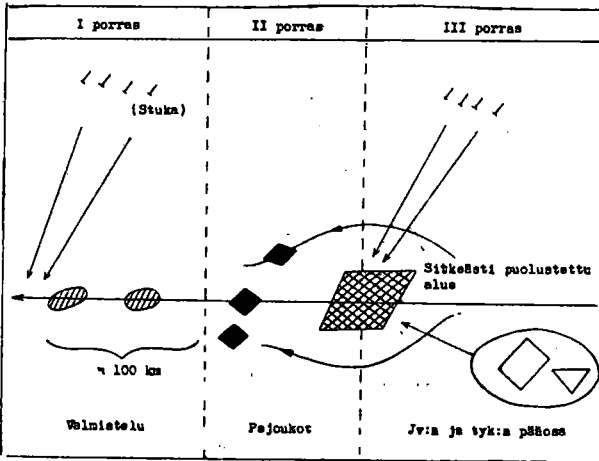
Taktillisina yhteistoimintamuotoina panssarivaunujen ja jalkaväen välillä saksalaiset määrittävät seuraavat menetelmät, joita sovelletaan maaston tai tilanteen mukaan joko

- hyökkäyksenä suoraan rivistöstä (Angriff aus der Bewegung) tai
- valmisteltuna hyökkäyksenä (Angriff aus der Bereitstellung).

1. Panssarivaunut hyökkäävät koottuna ("geschlossen") ensimmäisenä portaana. Panssarijalkaväki seuraa toisena portaana joko jalkautuneena tai ajoneuvoissa, puhdistaa ja pitää vallatun maaston. Menetelmään liittyy usein etuosaston (Vorausabteilung) toiminta. Tätä menetelmää on sovellettu erityisesti avomaastossa. (Afrikassa Rommelin hyökkäykset.)
2. Hyökkäys suoritetaan divisioonan ollessa jakautuneena taisteluosastoihin. Tätä menetelmää käytettiin erityisesti takaaajossa tai hyökättäessä leveällä kaistalla maaston ollessa vähemmän suotuisa koottuun (geschlossen) hyökkäykseen (esim metsämaasto).
Sodan alkuvuosina saksalaiset käyttivät harvoin taisteluosastojaotusta. Vasta v 1942 Venäjällä, jolloin panssarivaunutappiot muodostuivat suuriksi, muodostettiin panssaridivisioonien jäljellä olevasta panssarivaunukalustosta ja panssarijalkaväestä taisteluosastoja. Tämä oli kuitenkin improvisaatiota. Merkille pantavaa on, että kehitys muualla sen sijaan kulki varsin jyrkästi taisteluosastolinjalle (USA, Englanti, Suomi).
3. Panssarijalkaväki suorittaa hyökkäyksen tehtävänään murtaa aukko takana seuraavalle panssarivaunuportaalle. Menetelmää käytettiin hyökättäessä panssarivaunuille epäedullisessa maastossa puolustukseen asettunutta, torjuntaan valmistusta vihollista vastaan (mm Sedanissa murron suoritti panssarijalkaväki).
4. Panssarijalkaväki hyökkää panssarivaunuilla vahvennettuna rintamasuunnassa panssarivaunujen pääosan hyökätessä

saarrostaen vihollisen sivustaan tai selkään. (Rommel Afrikassa; jalkaväki yleensä sitoi rintamasuunnassa, panssari-vaunut saarrostivat.)

Saksalaiset korostavat, kuinka hyökättäessä liikkeestä panssarijalkaväen oli seurattava panssari-vaunuja mahdollisimman pitkälle jalkautumattomana. Pääosin kuorma-autoilla kuljetettavan jalkaväen suojaamiseksi esiintyi erityisesti Afrikassa, mutta myös Venäjällä ryhmitysmuotona ns Fahrzeugspulk, siilimarssi, jossa panssari-vaunut suojasivat kaikki sivustat. Näin tapahtui mm 1942 2. ja 4. saksalaisen panssariarmeijan edetessä Donin yli. Antiikin falangia jäljittelevässä muodossa panssaridivisioonat etenivät todellakin neliöissä jalkaväen ajaessa keskellä ja jalkautuessa puhdistamaan vain metsäalueita ja asutuskeskuksia, joita panssariaalto vältti. Saksalaiset pyrkivätkin panssari-vaunujen keskitetyn käytön mahdollistamiseksi yksipuolisesti valitsemaan avoimen maaston hyökkäyssuunnaksi kiertäen vahvasti puolustetut vastarintapesäkkeet (kaupungit, metsäalueet jne), jotka jäivät taempien jalkaväkimuodostelmien puhdistettavaksi (kuva 2).

Kuva 2

Esimerkki saksalaisten panssarijoukkojen käyttöperiaatteesta.

Venäjällä saksalaiset ilmeisesti tekivät väärän johtopäätöksen laskiessaan, että pelkkä infiltraatio tuo tuloksen. Venäjällä, toisin kuin Puolassa ja Ranskassa, saarretut vihollisvoimat eivät menettäneetkään taistelutahtoaan. Kun samalla kaikki käytettävissä olevat keinot kasapanoksista, polttopullosta, tykistöstä, lentopommituksista ja miinoista lähtien otettiin panssarintorjuntaan, ja kun suunnattoman pitkien huoltoyhteyksien ohella itse luonto liejun, sateen ja pakkasen voimalla auttoi, saavutettiin vihdoinkin tasapaino. Todettakoon muutoin tyydytyksellä, että alkeellisilla panssarintorjuntavälineillä on muuallakin kuin talvisodassamme yleensä pystytty pysäyttämään suurehkoikin panssarihyökkäykset, jos joukkojen taistelumoraali on säilynyt terveinä ja alkeellisia panssarintorjuntavälineitä on ollut runsaasti käytettävissä. Tämä ei kuitenkaan merkinne sitä, että alkeellisuus olisi voiton ehto ja että siihen tulisi pyrkiä. Venäläisten samoin kuin Afrikassa englantilaisten puolustusjärjestelmän saadessa sotakokemusten perusteella enemmän syvyyttä, tehtaiden kuumeisesti toimittaessa entistä parempia panssarivaunuja ja panssarintorjuntavälineitä päättyi Saksan panssarihegemonia kolmen vuoden oppitunnin jälkeen. Neuvostoliiton panssarijoukkojen marsalkka Fedorenko lausui v 1946 eräässä puheessaan seuraavat ajatuksia herättävät sanat: "Verisesti opimme taidon suorittaa aikalaskelmamme saksalaisten panssarijohtajien aivoilla." Saksan osalta suoritettavan tarkastelun päätteeksi lainattakoon USA:n YE:n päällikön kenraali Mc Nairin sanat vuodelta 1943: "Saksalaiset panssarijoukot on organisoitu ja koulutettu erikoista tilannetta varten, ja ne ovat tähän tarkoitukseen loistavat. Niitä käytettiin menestyksen laajentamiseen ja takaa-ajoon, koska tiedettiin, että Euroopassa ei mikään voima kyennyt pysäyttämään niitä; panssarintorjunta oli silloin kokonaan riittämätön."

B. NEUVOSTOLIITTO

Sodan puhjetessa venäläisillä oli operatiivisena panssariyhtymänä panssaridivisioonia ja panssariprikaateja ja taktillisia tukitehtäviä varten erillisiä panssarivaunupataljoonia. Panssariyhty-

mät hajotettiin kuitenkin jalkaväen vahvennukseksi. Vasta vuoden 1942 lopulla venäläiset panssarijoukot astuivat uudelleen organisoituina yhdessä erinomaisen panssarivaununsa T-34:n kanssa taistelulentäille. Operatiivisena perusyhtymänä oli edelleen panssariprikaati, joita eri määrin kytkettiin moottoroituun jalkaväkeen ja muihin tarpeellisiin tuklaselajeihin ja muodostettiin tarvittaessa suurempia panssariyhtymiä panssariarmeijakuntia ja mekanisoituja armeijakuntia. Uuden organisaation suuri idea oli siinä, että se tarjosi joustavat mahdollisuudet koota panssarijoukot armeijakunniksi tai hajottaa ne prikaateiksi, ts soveltaa organisaatio tilanteen ja maaston mukaan. Taktillista panssariasetta edustivat uudessa organisaatiossa erilliset panssariyrykmentit ja panssariprikaatit. Kalusto oli laadultaan erinomaista, ja täysin omaperäistä oli rynnäkkötykkyksikköjen kytkeminen yhteen panssarivaunujen kanssa. Panssarivaunut olivat varsinaisia iskuportaana aseita, mutta tulitukiaseina lähinnä panssarintorjuntaa varten toimi aina rynnäkkötykkeitä. Panssarijalkaväellä ei ollut maastoajoneuvoja. Sitä kuljetettiin kuorma-autoilla. Jalkaväen kuljetuskysymys yhdessä heikon panssarivaunuradio-kaluston kanssa vaikutti ratkaisevasti venäläiseen panssaritaktiikkaan. Panssariyhtymät liitettiin yleisesti suuriin jalkaväkiyhtymiin, joissa moottorointi oli autojen puutteen takia vähäistä. Panssarijoukot olivat sidotut tavallisen jalkaväen toimintaan enemmän kuin armeijoissa, joissa moottorointi oli pitemmälle kehitetty. Tämä vaikutus ulottui paitsi taktillisiin panssarijoukkoihin myös operatiivisiin, sillä niidenkin taistelutapaa rajoitti kaluston vajavaisuus. Väilyksenomaisesti koko venäläistä panssaritaktiikkaa valaiseva on Stalinin käsky 1942/43 vuoden vaihteessa: "Moottoroidun jalkaväen kuljetusajoneuvot eivät ole taisteluvälineitä. On jätettävä ajoneuvot vihollisen tykistön vaikutuspiirin ulkopuolelle ja taisteltava jalkaisin." Maastoajoneuvojen puute vaikutti myös siihen, että venäläiset nopeuttaakseen jalkaväen liikettä kuljettivat panssarijalkaväkeä vaunujen päällä ja hinasiivat vaunuilla raskaita aseita kuten suora-ammuntatykkeitä ja raskaita heittämiä. Mainittujen seikkojen vuoksi venäläisten panssariyhtymien hyökkäykset olivat huomattavasti hitaammat kuin

saksalaisten "puhdasrotuiset" panssarihyökkäykset, asia, josta mm Kannaksen puolustajat 1944 voivat olla kiitollisia. VT-linjan murtamisen jälkeen vei venäläisiltä 6 päivää, ennen kuin he saavuttivat 70 km:n päässä olevan Viipurin. Vai onko kiitos annettava sitkeälle ja hyvin järjestetylle viivytyksellemme?

Vuosina 1942—43 venäläiset käyttivät vaunujaan hajanaisesti ja tuhlaamalla. Tällöin olivat tyypillisiä ns "panssarirudellit", panssarivaunujen parveileva hyökkäily 10—20 vaunun ryhmissä usein ilman kannella olevaa desanttijalkaväkeä siten, että jalkaväen suorittamaan hyökkäykseen liittyi erillisenä panssarivaunujen parveilu sivustoilla tai murren jälkeen suoritettu saksalaisten selustayhteyksien häirintä. Vuonna 1943, jolloin uusi organisaatio varsinaisesti tuli voimaan, toteutettiin uudet käyttöperiaatteet, joita luonnehti nyt mitä suurin säästäväisyys. Useassa yhteydessä venäläiset korostivat suoranaisesti virheeksi hyökkäystä panssari panssaria vastaan. Nyt olivat tyypillisiä keskitetyt, perusteellisesti valmistellut ja säännöllisesti saarrostukseen pyrkivät panssarihyökkäykset, joilla vaikean maaston — suoalueiden ja metsien — hyväksikäyttö oli luonteenomaista. Useamman kuin kerran saksalaiset yllätettiin erityisesti Valko-Venäjän rintamalla panssarihyökkäyksillä, jotka olivat suunnatut yllättävien maastoalueiden kautta. Samaan aikaan venäläiset alkoivat käyttää myös operatiivisia panssariyhtymiään puolustuksessa jatkaen Kurskissa saamiaan edullisia kokemuksia vaunujen käytöstä maahan kaivettuina bunkkereina. Avomaastossa panssarijoukkojen yöhyökkäykset rajoitetuin tavoittein tulivat yleisiksi. Parveilutaktiikan ajalta venäläiset säilyttivät tavan hyökätä avomaastossa käyttäen vaunujen suurinta nopeutta hyväksi yhdistämällä tulenannon liikkeeseen. Koska tuli oli epätarkkaa, muodostettiin rynnäkkötykeistä voimakas, portaittain liikkuva tulitukiporras iskuportaana taakse ja sivustoille.

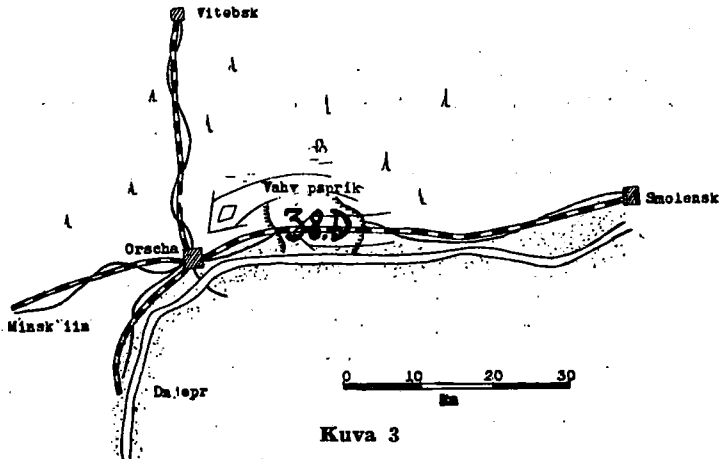
Säästeliäiseen panssarivaunujen käyttöön tähtäävä taktiikka sitoi vaunujen käytön yhä kiinteämmin mahdollisimman voimakkaalla tykistöllä tuetun jalkaväen toimintaan. Panssariyhtymienkin operaationopeus oli pieni, ja lisäksi tulevat mainitut radiokaluston puutteet. Avomaastohyökkäyksissä panssarijoukkojen

johtaminen on tapahtunut etupäässä tähytyspaikoilta lähettien ja sovittujen merkkien avulla.

Tunnetuimpia venäläisten maastoitse suorittamia panssariopeeraatioita on Oršan murtotaistelu kesäkuussa 1944, jolloin 3. Valko-Venäjän rintaman hyökkäys alkoi Heeresgruppe Mitten lyömiseksi. (Ks kuva 3.)

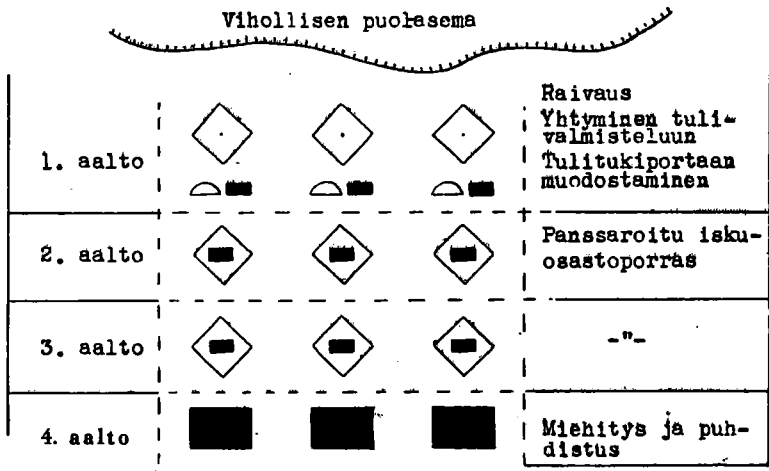
Oršan murtotaistelun kaltaisia esimerkkejä löytyy muitakin erityisesti Itä-Preussista 1944. Myös suomalaisten kokemukset Aunuksen kannaksella osoittavat samantapaisia, vaikkakin pienemmissä puitteissa ilmeneviä piirteitä.

Taktillisia panssarivaunu- ja rynnäkkötykkyyksiköitään venäläiset käyttivät alistettuina jalkaväkiyhtymille siten, että painopistesuunnassa hyökkäävälle etulinjan divisioonalle tavallisesti annettiin tueksi yksi panssariprikaati ja rynnäkkötykkirykmentti. Painopistesuunta valittiin yleensä siten, että se tarjosi hyvät edel-

Oršan läpimurto kesäkuussa 1944.

lytykset syvään murtoon. Usein hyökkäys tapahtui avomaastossa, mutta myös vaikeassa maastossa mikäli vastustajan puolustusasema tarjosi syvyydessä hyvät toimintamahdollisuudet. Rintamasuunnassa suoritetun läpimurtohyökkäyksen yleinen panssarijoukkojen porrastus on ollut viime sodan avomaastohyökkäyksissä kuvassa 4 esitetyn tapainen. (Esimerkki Smolenskista. Valkeasaaren hyökkäyksessä on eräänlaista yhdenmukaisuutta.)

Kuva 4

Esimerkki panssarijoukkojen porrastuksesta rintamahyökkäyksessä avomaastossa.

1. Ensimmäisenä aaltona raskaat panssarivaunut tai rynnäkötykit, joita seuraa vähäinen määrä jalkaväkeä ja pioneereja jalan. Panssarivaunut etenevät n 50—200 m jalkaväen edellä pyrkien tuhoamaan tiedustelun yhteydessä todetut panssarintorjunta-aseet ja paljastamaan toteamattomat tulielimet. Pioneerit raivaavat sulutteen.
2. Toisena aaltona n 500 m taempana keskiraskaat panssarivaunut, joista jokainen kuljettaa 6—10 jalkaväkisotilasta. Jokaiselle vaunulle tai useampia vaunuja käsittävälle ryhmälle on määrätty tiedustelun perusteella tehtäväksi jonkin vihollispesäkkeen tuhoaminen puolustusasemassa. Toisen porräs on näin muodoin panssaroitu iskuosastoaalto. Vaunut ohittavat ensimmäisen aallon, joka jää tulitukipor-
taaksi ja valvoo yllättävien ja mahdollisesti tuhoamatta jääneiden panssarintorjunta-aseiden toimintaa sekä tukee tulella iskuosastoaaltoa.
3. Kolmantena aaltona on kokoonpanoltaan toisen aallon kaltaisen panssarivaunuporräs, jonka tehtävänä on hyökätä syvempänä puolustusasemassa olevien vihollisen tukikohlien kimppuun ja tuhota ne.

4. Neljäntenä aaltona välittömästi kolmannen takana etenee jalkaväen pääosa miehittäen ja puhdistaen vallatun maaston ja vapauttaen tästä tehtävästä panssarivaunujen kuljetamat jalkaväkisotilaat.

Esitetty järjestely oli tyypillistä avomaastossa hyökättäessä. Murtoalueen ollessa peitteinen tai vähemmän sopiva panssarivaunujen massakäyttöön järjestely oli usein seuraavanlainen:

1. Jalkaväkirykmenteille alistettiin panssarivaunupataljoona ja komppania rynnäkkötykkeitä, jotka edelleen alistettiin komppanioittain ja vieläpä joukkueittain pataljoonille.
2. Tarkkoihin tiedusteluihin, lähtöasemaurien raivauksiin jne perustuen suunnattiin pienehköt panssarivaunuilla vahvennetut taisteluosastot hyökkäykseen polkujen tai metsälinjojen kautta tai suoraan maastoitse.
3. Useimmiten esitetyn tapaisen metsähyökkäyksen operatiivisena ideana oli saarrostus tarkoituksena vallata yllättävästä suunnasta "sillanpää", rakentaa nopeasti telaurat taempaan seuraavalle panssarijoukkojen pääosalle ja suunnata sen jälkeen, kun iskuporras oli saavuttanut tiestön tai muutoin hyvän panssarimaaston (aukeat), panssarivaunuilla vahvennetut taemmat taisteluosastot vihollisen selustan taktillisesti arkoihin kohteisiin (tiesolmut, sillat jne). Toisin sanoen esitetty hyökkäysjärjestely merkitsi panssarijoukkojen pääosalle maastomarssia vaikeasti kuljettavan alueen kautta, minkä jälkeen vasta niiden taistelutehtävä alkoi.

Huolimatta siitä, että venäläisten panssariyhtymien käyttö on ollut suurelta osalta taktillista, panssariprikaatin puitteissa suoritettua jalkaväen tukemista, ilmeni sodan loppuvaiheissa, että venäläiset osasivat käyttää suuriakin panssariyhtymiä nopeissa operatiivisissa tehtävissä. Kysymykseen palaamme myöhemmin.

C. YHDYSVALLAT

Sodan alkuvuosina amerikkalaisilla oli kiitollinen asema tutkia sivustakatsojana Euroopan sotakokemuksia. Panssarijoukot organisoitiin aluksi saksalaisen esimerkin mukaan, mutta jo v 1943 kokoonpanossa siirryttiin omille linjoille. Kuten venäläisillä panssariarmeijakunnat ja mekanisoidut armeijakunnat oli amerikkalaisilla panssaridivisioona operatiivis-taktillinen yhtymä, joka tavallisesti kytkettiin jalkaväkiarmeijakuntien kokoonpanoon. Jalkaväkidivisioonien lähes täydellinen moottorointi aiheutti sen, että panssari- ja jalkaväkiyhtymien samanasteinen operatiivinen liikkuvuus oli helposti luotavissa ja yhteistoiminnan edellytykset olivat suotuisat. USA:n panssarijoukkojen ohjesäännön johdannossa oleva määritelmä luonnehtii taktillisen toimintaperiaatteen: "Panssaridivisioona on organisoitu siten, että se mahdollistaa joustavuuden taktillisen yhteistoiminnan muodoissa: Itsenäinen pataljoona on perusyksikkö. Yksiköt liitetään kolmen taisteluosaston esikuntaan tehtävää, maastoa ja tilannetta myöten." Merkille pantavaa oli se seikka, että jalkaväkiyhtymien tukitehtäviä varten perustetut erilliset panssarivaunupataljoonat olivat ja ovat edelleenkin täsmälleen samanlaiset kuin panssaridivisioonien pataljoonat, joten niiden käyttö panssaridivisioonien kanssa tai niihin tilapäisesti liitettynä on joustavaa. Organisaation perustana oli ja on nykyäänkin taisteluosastotaktiikka, josta sota antoi hyvät kokemukset. Yhtymän komentajan alaisina ovat eri aselajeja käsittävien taisteluosastojen komentajat eivätkä puhtaat aselajijohtajat kuten esim saksalaisessa panssaridivisioonassa. Panssaridivisioonan taisteluosastot (OCA, CCB, CCC) muodostettiin panssarivoittoisiksi (tank-heavy team) tai jalkaväkivoittoisiksi (infantry-heavy team) aina sen mukaan kuinka tehtävä tai maasto vaati. Eri taisteluosastojen sisällä amerikkalaiset suorittivat lisäksi alajaotuksen pienempiin taisteluosastoihin (Task Force), jotka olivat vahvuudeltaan komppanian suuruusluokkaa. Yleisenä piirteenä on, että panssaridivisioonien taisteluosastot viimeisinä sotavuosina yleensä vakioituivat niin, että amerikkalaiset puhuvat married formationista, "naimisissa olosta", korostaen eri-

tyisesti kuinka suuri merkitys oli sillä, että taisteluosastojen sisällä johtajat, alijohtajat ja miehet tunsivat toisensa viimeistä piirtoa myöten. Samanlainen prosessi tapahtui suomalaisessa panssaridivisioonassa jo v 1941, ja syystä kenraali Lagus voi sanoa meidän eräällä tavalla olleen edelläkävijöitä taisteluosastotaktiikan soveltamisessa. Falaisin murron jälkeen (Normandia) on esi-merkkejä siitä, että amerikkalaiset käyttivät panssaridivisioonien panssarivaunu- ja jalkaväkielementtejä myös erillisinä ja koottuina aselajiyksikköinä kuten saksalaiset, mutta hyökkäys taisteluosastokokoonpanossa on ollut yleisintä.

Yhteistoimintamuotoina panssarivaunujen ja jalkaväen välillä esiintyi sekä divisioonan puitteissa että taisteluosastojen sisäisessä toiminnassa kolme päämenetelmää:

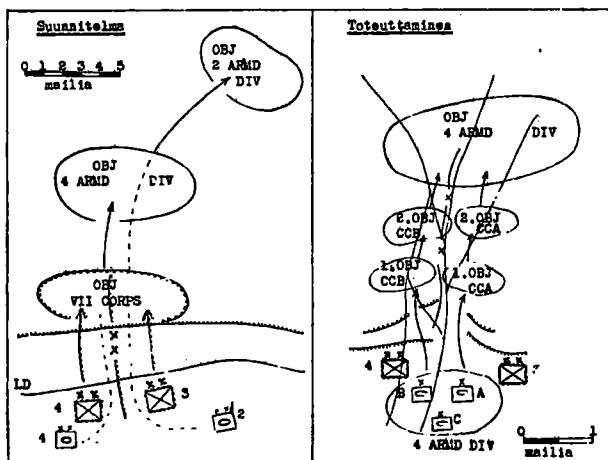
1. Jalkaväki edessä, panssarivaunut takana (infantry-leading)
2. Panssarivaunut edessä, jalkaväki takana (tanks-leading)
3. Jalkaväki ja panssarivaunut edessä (infantry-tanks-together)

Periaatteiltaan menetelmät eivät sanottavasti eroa saksalaisten käyttämistä menetelmistä. Menetelmää 1 käytettiin hyökättäessä vaikeassa maastossa puolustukseen valmista vihollista vastaan, menetelmää 2 avomaastossa vihollisen vastuksen ollessa heikko ja menetelmää 3 hyökättäessä pimeässä, peitteisessä maastossa tai asutuskeskuksessa. Normandian taisteluissa viimeksi mainittu tapa oli yleisin. Pattonin 3.Armeijan takaa-ajovaiheessa esiintyy tapauksia, jolloin puhtaat panssarivaunuyksiköt leveällä rintamalla ovat edenneet kymmeniä kilometrejä jalkaväen edellä lentojoukkojen suojatessa sivustoja.

Amerikkalaiset kiinnittävät suurta huomiota kaikenasteisen tulen massakäyttöön. Tämän periaatteen ja metodisten hyökkäysjärjestelyjen vuoksi tavoitteiksi pyritään valitsemaan avomaastossa hyökättäessä maastonkohtia, joissa voidaan järjestää voimakas tulitukiporras seuraavaan hallitsevaan maastonkohtaan hyökkäämistä varten. Amerikkalaisten panssarihyökkäyksillä ei ole ollut sitä nopeuteen pyrkivää lennokkuutta kuin esim Rommelin

improvisointiin perustuvalla johtamistavalla, joka edustaa saksalaista panssaritaktikkaa sen kauneimmassa muodossa.

Esimerkkinä amerikkalaisten "hyppivän sammakon taktiikasta" seuraavat periaatteelliset piirrokset VII US.AK:n eräästä hyökkäyksestä Ranskassa v 1944 (kuva 5).

Kuva 5

Esimerkki amerikkalaisten panssarijoukkojen käytöstä keskieurooppalaisessa maastossa.

Taktillisten panssarivaunujoukkojen taistelukäyttö muistuttaa monessa suhteessa venäläistä. Viime sodan aikana oli tavallisin alistussuhde panssarivaunupataljoona jalkaväkidivisioonaa kohti. Totuttautumis- ja koulutusyistä divisioonien panssarivaunualistukset olivat yleensä kiinteämmät kuin venäläisten. Kun venäläiset alistivat panssarivaunujoukkoja jalkaväelle, he tekivät sen yleensä määrätehtävää silmällä pitäen. Amerikkalaisilla sen sijaan alistussuhde saattoi säilyä useita kuukausia. Toinen silmiinpistävä piirre oli panssarivaunujoukkojen "ripottelu": panssarivaunupataljoonat alistettiin yleisesti komppanioittain rykmenteille,

jotka vuorostaan alistivat komppaniat joukkueittain pataljoonille niin, että loppujen lopuksi panssarivaunupataljoona oli jaettu 5 vaunua käsittävinä joukkueina divisioonan kaikille pataljoonille. Samoin kuin venäläisillä seurasivat panssarivaunut yleensä kaikkialle sinne, missä jalkaväki suoritti sodankäyntiä toimien paitsi jalkaväen välittömänä hyökkäystukena myös panssarintorjuntatehtävissä. Amerikkalaisilla ja venäläisillä taktillisilla panssarivaunujoukoilla on vielä nykyään se ero, että amerikkalaiset määrittävät panssarivaunujen päätehtäväksi jalkaväen tukemisen ohella panssarinkaukotorjunnan. Venäläisillä tämä tehtävä sen sijaan kuuluu varsinaisille panssarintorjuntayksiköille ja rynnäköitykeille. Venäläisillä panssarivaunujen päätehtävä on jalkaväen tukeminen, mutta ei panssarintorjunta. Kokemukset Koreassa ovat osoittaneet, että amerikkalaisten omaksuma periaate voi johtaa vaunujen hajakäyttöön niiden joutuessa defensiivisiin panssarintorjuntatehtäviin laajoille alueille. Amerikkalaisten panssarivaunujen käyttötapa osoittaa samoin kuin venäläistenkin suurta ennakkoluulottomuutta maastovaikeuksiin nähden. Jo maailmansodan aikana taktillisia panssarivaunujoukkoja erityisesti Burmassa ja Tyynen meren saarilla käytettiin jatkuvasti viidakkotaisteluissa. Samaa ennakkoluulottomuutta osoittavat amerikkalaiset vaunujensa käytössä Korean vaikeissa maasto-olosuhteissa. Raivaustehtävissä näyttävät venäläiset käyttäneen pääasiassa pioneerien ja jalkaväen miestyövoimaa. Amerikassa sen sijaan pyritään samaan päämäärään monenlaisilla raivauskoneilla. Amerikkalaisten kaikkien panssarivaunukomppanioihin kuuluu nykyisin 2 raivaustraktoria, joita käytetään paitsi telaurien raivauksessa myös konetyövoimana vaunuasemien kaivamisessa, puolustuksessa jne.

Panssarinkaukotorjuntaa varten perustivat amerikkalaiset 1942—44 Tankdestroyer-yksiköitä, joita yhdistettiin jopa prikaateiksi. Näille panssarintorjuntavaunuille jäi kuitenkin Euroopan rintamalla vähän tehtävää, koska runsaat panssarivaunuyksiköt pysyivät täydellisesti selviytymään panssarinkaukotorjunnasta. Tämän johdosta panssarintorjuntavaunuja alettiin käyttää epäsuoraan ammuntaan tykistön vahvennuksena. Erityisesti kaukotehtä-

vät häirintäammuntana olivat tyypillisiä. Myös panssarivaunu-yksiköitä käytettiin epäsuoraan ammuntaan. Venäläiset käyttivät epäsuorissa ammutatehtävissä rynnäkkötykkeitä .

Yötoiminnan helpottamiseksi perustivat länsiliittoutuneet useita valonheitinpanssarivaunupataljoonia. Näitä ei kuitenkaan ehditty käyttää sodan aikana. Saksalaisilla Panther-yksiköillä esiintyi jo v 1944 infravalonheittäjiä, joiden avulla tarkka tulitoiminta aina 1000 m:n etäisyydelle saakka on ollut mahdollista.

Se seikka, että amerikkalaiset joutuivat Tyynen meren saaristo-alueilla ankariin taisteluihin, avasi tekniikalle valtavan tehtävän amfibimootoriajoneuvojen ja -panssarivaunujen kehittämisessä. Tämä tehtävä onnistui, ja amfibipanssarivaunupataljoonien yhä lisääntyvä määrä osoittaa kehityksen jatkuvan tällä panssarivaunujen erikoiskäytön alalla, joka teknillisenä kysymyksenä on sikäli mielenkiintoinen, että se samalla ratkaisee eräitä panssarivaunujen talvikäytön peruspulmia.

II PIIRTEITÄ ORGANISAATION KEHITYKSESTÄ SODAN AIKANA JA SEN JÄLKEEN

Vieressä olevasta taulukosta voidaan tehdä eräitä johtopäätöksiä. Taulukossa ilmenevät luvut tarkoittavat pataljoonia tai vastaavia. Korostettakoon kuitenkin tosiasiaa, että totaalisia voimalaskelmia ei voida asiallisesti tehdä yksikkölukumäärien vertailuna. Ratkaisevampaa on joukkojen kalustollinen, koulutuksellinen ja moraalinen laatu.

Johtopäätöksiä

1. Taktilliset panssarivaunujoukot ovat murtaneet itsensä läpi toimien ensin erillisinä yksikköinä ja tullen vain määrättilanteissa alistetuksi jalkaväelle mutta kehittyen sodan lopulla ja sodan jälkeen elimelliseksi osaksi jalkaväkeä.

Pääpiirteinen yhteenveto panssari- ja panssarivaunujoukkojen organisaation kehityksestä.

I Operatiiviset panssarijoukot													
Armeija	Sodan alkuvaihe			Sodan keskivaihe			Sodan loppuvaihe			1953			
	jv	psv	tyk	jv	psv	tyk	jv	psv	tyk	jv	psv	tyk	psv- ja
Saksa													
- psdiv	2	4	2	4	4	2	4	2	2	—	—	—	—
N-liitto													
- psrik	1	3	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—
- ps-ak	2	9	4	—	—	—	6	6	4	—	—	—	—
- mek ak	—	—	—	—	—	—	9	5	4	—	—	—	—
- psdiv 1)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	12	2	280
- mek div 2)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	8	5	300
USA													
- psdiv	—	—	—	3	6	3	3	3	3	4	4	4	370
- mek div	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	4	300
II Taktilliset panssarivaunujoukot													
Saksa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
N-liitto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85
	Tarpeen mukaan. Tavallisesti psvpatl/div												
USA	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	144

Huom 1) 3 keskiraskasta panssarirykmenttiä à 3 pataljoonaa + 1 raskas panssarivaunupataljoona; 2 panssarivaunupataljoona + rynnäkkötykkipataljoona.

- 2) — 3 mekanisoitua rykmenttiä à 1 panssarivaunupataljoona ja 2 jalkaväkipataljoonaa +
- 1 raskas panssarirykmentti à 1 raskas panssarivaunupataljoona ja 2 rynnäkkötykkipataljoonaa
- 1 keskiraskas panssaripataljoona à 3 panssarivaunupataljoonaa ja 1 jalkaväkipataljoona

Edellä esitetyn organisaatiokehityksen rinnalla tai pikemminkin sen edellä on tapahtunut itse välineessä, panssari-vaunussa, mitä merkittävintä kehitystä, joka vasta on antanut panssarivaunulle edellytykset tulla jalkaväen yleistuki-aseeksi.

2. Operatiivisissa panssariyhtymissä sodan kestäessä jalkaväen samoin kuin tulta edustavien yksiköiden määrät ovat jatkuvasti kasvaneet suhteessa panssarivaunuksikköihin. Tämä on johtunut paitsi sodan ajan panssarivaunu tuotannon rajoituksista myös siitä, että sodan kokemukset ehkä Afrikan sotänäyttämöä lukuun ottamatta osoittivat kuvitelmiä puhtaasti panssarivaunuoperaatioita. Jalkaväen kasvavaan arvostukseen vaikuttivat ratkaisevasti panssarintorjunta-aseiden tehon ja määrän kasvaminen ja lineaarisen puolustusjärjestelmän kehittyminen vyöhykkeelliseksi.
3. Panssarivaunujen lukumäärä on sodan aikana jatkuvasti pienentynyt, mutta asevaikutus kasvanut (kuva 1).
4. Panssariyhtymien orgaaninen tykistö on kasvanut, mutta on silti verrattain vähäinen. Tämä ei ole johtunut siitä, että tykistön merkitystä olisi aliarvioitu sodan loppupuolella, mutta katsottiin, että esim. ylijohdon tykistöllä voitiin aina tarvittaessa vahventaa panssariyhtymien orgaanista tykistöä ja säilyttää siten muutenkin raskaat yhtymät keveämpinä.
5. Panssarivaunujoukkojen ja panssarijalkaväen välille on kehittynyt saattojalkaväki, jonka tehtävänä on vaunujen kaikenlaatuinen avustaminen taistelun aikana.
(Neuvostoliitto, desanttijalkaväki = konepistoolipataljoonat; Ranska, 8 komppaniaa panssaridivisioonassa; Suomi, saattojalkaväkijoukkue ja -komppania.)
6. Panssariyhtymien maastokelpoisuuden lisäämiseksi on erityisesti angloamerikkalaisilla runsaasti erikoisvaunuja (Bulldozer, raivausvaunu, amfibivaunu, siltapanssarivaunu). Tätä piirrettä ei havaittu venäläisillä.

7. Ihanneorganisaationa pitävät saksalaiset v:n 1940 kokoonpanoa (4:4). Ilmeisesti amerikkalaisilla on samat kokemukset, koska he seuraavat juuri tätä linjaa.
8. Sodanjälkeisistä yhtymäkokoonpanoista havaitaan, että varsinaisia panssarintorjuntayksiköitä ei niissä enää esiinny kuten aikaisemmin. Tämä piirre vastaa yleistä kehityssuuntaa, että panssarivaunu on paras panssarivaunun vastase. Venäläisillä tämä tehtävä kuuluu lähinnä yhtymän rynnäkkötykeille.
9. Neuvostoliitossa vastoin yleistä kehityssuuntaa panssari-vaunuyksikköjen suhteelliset määrät näyttävät lisääntyneen. Merkille pantavaa on kuitenkin, että venäläisiin panssari-vaunupataljooniin ei kuulu nykyisin kuin 2 komppaniaa, pataljoonan panssarivaunumäärän ollessa n 20—21. Vastaava vaunumäärä on USA:ssa 60—70. USA:n panssaridivisioonassa on yhtä vaunua kohti miehiä 40, Neuvostoliitossa 25. Luvut osoittavat vastapuolten organisaatioperiaatteiden erilaisuuden. Selitykseksi nykyisen venäläisen panssariyhtymän panssarivaunuvoittoisuudelle on sanottu, että ne olisivat runkoina muodostettaessa suurempia panssariyhtymiä. Jalkaväkiryhtymien lisääntynyt moottorointi antaa tämäläiselle ajatukselle hyvät perusteet.

III SUUNTAVIIVOJA TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Palatkaamme panssarijoukkojen nopeitten voittojen renessanssiin vv 1944—45. Kun saksalaiset panssarijoukot vv 1939—41 hämmensivät vastustajiensa aikalaskelmat nopealla toiminnallaan ja ehkäisivät vastustajansa suunnitelmallisen johtamisen edellytykset, luhistuivat vastatoimenpiteet ensi kädessä panssarintorjunnan puutteisiin. V 1944 syy ei ollut panssarintorjunnan puutteissa. Saksalaisilla oli mm tehokkaita lähitorjuntavälineitä hyvin runsaasti käytettävissä. Syy on ilmeisesti löydettävissä yleisestä heikkoudesta, johon ei vähiten liene vaikuttanut liittoutuneiden valtava ilmaylivoima.

Huolimatta siitä, että panssarin tarjoama suoja on jyrkästi laskenut erilaisten tehokkaiden torjunta-aseiden ansiosta, ja vaikka lähimmät näköalat jo osoittavat, että 2—1 miehen kannettavilla aseilla pystytään tuhoamaan 40—50 tn:n kolossit keskietäisyyksiltäkin, puhumattakaan lentoaseen kehitymisestä mitä vaarallisimmaksi panssarintuhoajaksi, ei ole perustetta sanoa, että panssariase olisi elänyt aikansa. Suoja on aina suhteellinen käsite, ja kukapa esimerkiksi väittäisi vakavissaan, että jalkaväen päivät ovat lopussa, vaikka se yhä lisääntyneen tulivaikutuksen alaisena joutuu taistelemaan lähes suojaamattomana kuten ennenkin. Käyttötavat ovat muuttuneet. Kehitysprosessin tuloksena voitaneen esitetyn perusteella todeta, kuinka panssariase on monessa suhteessa monipuolistunut. Painopisteytetyn massakäytön rinnalla, joka vaati toteutuakseen avoimen maaston sekä tuliylivoiman, tarjoaa nykyaikainen panssarivaunu (ei meikäläinen) ja panssarivaunuorganisaatio sekä teknilliset että taktilliset mahdollisuudet käyttää vaunuja myös hajotettuina, vieläpä uusissa elementeissä, vedessä sekä ilmateitse kuljetettuina. Taktillisia ratkaisuja eivät rajoita enää siinä määrin kuin kymmenkunta vuotta sitten välineen puutteet, jotka sitoivat vaunut tiettyihin harvoihin käyttösuuntiin. Tosin taktillisen käyttötavan ratkaisut eliminoivat usein panssariaseelta sen iskulauseenomaisen nopeuden ainakin ajallisesti ja paikallisesti ja vaativat teknillisesti hyvinkin varustetulta käyttäjältään aikaa ja hikeä. Panssarintorjunta-aseissa tapahtunut kehitys, mutta myös tulevaisuuden atomiaseiden uhka pakottavat nojautumaan panssariaseen taktillisessa käytössä yhä enemmän vähemmän keskitettyyn käyttötapaan, joka takaa myös sen, että saadaan materiaallinen ylivoima vaikuttamaan leveällä rintamalla. Taktillisen panssariaseen kohdalla tämä on välttämättömyys, mikäli jalkaväki haluaa hyötyä panssariaseesta.

Toisaalta ei ole syytä yliarvioida panssarijoukkojen käyttömahdollisuuksia meikäläisissä olosuhteissa erityisesti nykyisten yleisvaunutyypin suuren painon (40—50 tn) takia. Mutta maaston ja maaperän tarkkaa ja yksityiskohtaista tutkimista puolustaja ei saa unohtaa. Panssarivaunujen käyttäjä ei sitä unohda, jos hän

toimii oikein. Panssarintorjunnan toimintakenttä on huomattavasti laajentunut.

Panssarijoukkojen operatiivisen käytön suhteen ei sovi unohdtaa, että taistelussa on aina tekijöitä, jotka tekevät tai vaativat jonkin aselajin, jalkaväen, tykistön tai panssarijoukot, joko toimimaan yhdessä, käsi kädessä, tai nostavat jonkin niistä hallitsevaan asemaan. Ilmeisesti tulevaisuudessakin esiintyy ns kypsyttettyjä tilanteita, jotka ilmenevät joko vastustajan panssarintorjunnan puutteina tai yleisenä heikkoutena ja jotka antavat myös operatiivisille panssariyhtymille poikkeuksellisen suuren toimintavapauden. Tältä pohjalta on esimerkiksi tarkasteltava omien panssarijoukkojemme toimintaa v 1941. Ellei panssarijoukkojemme nopeiden voittojen taustana nähdä edullisia voimasuhteita ja vastustajan yleistä ja laadullista heikkoutta, petämme itseämme. Näin ollen sodissamme panssarijoukkojemme käytöstä saatuja kokemuksia on sovellettava hyvin varovasti tulevaisuuteen. Vaikka panssarintorjunta on tehostunut ja puolustus on saanut syvyyttä, ovat selustaan hyökkääjän taholta vaikuttavat voimat myös kasvaneet ja saaneet lisää ulottuvuutta. Erityisesti maahanlaskujoukkojen ja operatiivisten panssarijoukkojen yhteisvaikutuksessa näkevät nykyajan panssariauktoriteetit suuria mahdollisuuksia.

Panssarijoukkojen taktillisten käyttötapojen suhteen viittaisin lopuksi toisen maailmansodan kenties vähiten kaavamaisen ja ehkä juuri siksi suurimman panssarijohtajan, marsalkka Rommelin sanoihin, jotka hän lausui eräästä taistelusuunnitelmastaan: "Käytävän taistelun ratkaisu ja joukkojeni kohtalo ei riipu millään tavoin nimenomaan tämän suunnitelman ja panssarijoukkojen käyttötavan onnistumisesta, vaan minä lasken periaatteeni mukaisesti, että tälläkin tavalla inhimillisesti katsoen taistelu voidaan aloittaa ilman kovin suurta riskiä."

LÄHDEKIRJALLISUUTTA:

Sotilasaikakauslehtien Pansar, Armor, Military Review, Kungliga Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och Tidskrift, Wehrwissenschaftliche Rundschau vuosikerratt 1944—1953 sekä Krasnaja Zvezda'n kirjoitusten käännöksiä (PE:n ulk-os)

Martel: Our armored forces

Soldan: Der Durchbruch über die Maas

Görlitz: Der deutsche Generalstab

Hart: Nu törs de tala

Disney: Tactical problems for armored units

Guderian: Erinnerungen eines Soldaten

Westphal: Heer in Fesseln

Assmann: Deutsche Schicksalsjahre